

o.a.Sygn. akt VIII GC 22/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Agnieszka Górka

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Perkowska

po rozpoznaniu w dniu 2 lipca 2014 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

o zapłatę 39.200 euro

I zasądza od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na rzecz powódki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwotę 20.000 (dwudziestu tysięcy) euro z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lutego 2013 r.;

II oddala powództwo w pozostałej części;

III zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę (...) (czterech tysięcy dwustu dwudziestu ośmiu) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII GC 22/14

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wniosła o zasądzenie od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. kwoty 39.200 euro z odsetkami ustawowymi od dnia 1 lutego 2013 r. oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu powódka powołała się na łączącą strony umowę, na mocy której pozwana zobowiązała się dostarczyć 800 ton kukurydzy za cenę 196 euro za tonę, przy czym termin wykonania umowy wyznaczono ostatecznie na 31 stycznia 2013 r. Przedstawiciel pozwanej poinformował o zajęciu zakontraktowanej kukurydzy przez komornika i zobowiązał się do dokupienia kukurydzy na wolnym rynku, jednak nie dostarczył towaru w wyznaczonym terminie. Powódka w oparciu o postanowienia umowy obciążyła pozwaną karą umowną w wysokości 39.200 euro z uwagi na brak terminowej dostawy towaru. Pozwana odmówiła zapłaty podnosząc, iż nie zawierała umowy z powódką. Powódka podkreśliła, że umowa zawierała dane pozwanej, opatrzona została jej pieczęcią i podpisana przez R. G., przedstawiającego się jako osoba uprawniona do reprezentacji pozwanej. Podpisana umowa została przesłana pocztą do pozwanej. W ocenie powódki R. G. działał jako pełnomocnik pozwanej, można go uznać również za osobę czynną w lokalu przedsiębiorstwa. Przy tym w tej samej dacie R. G. zawarł w imieniu pozwanej umowę na dostawę rzepaku, której pozwana nie kwestionowała.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 31 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uwzględnił w całości żądanie pozwu.

Pozwana wywiodła sprzeciw od powyższego orzeczenia, wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwana podniosła zarzut braku legitymacji procesowej biernej wskazując, że nie zawarła ona z powódką umowy kontraktacji kukurydzy – na umowach brak jest podpisu członka zarządu pozwanej G. G.. Zarząd spółki nie potwierdził czynności dokonanej przez osobę, która złożyła podpis pod umową. R. G. nie był natomiast członkiem zarządu, jego pełnomocnikiem ani też prokurentem pozwanej. Pośredniczył on jedynie w kontaktach stron, a w odniesieniu do umowy kontraktacji rzepaku został umocowany pełnomocnictwem do dokonania tej konkretnej czynności. Pozwana zaprzeczyła, aby podpisy na umowie zostały złożone w siedzibie - lokalu pozwanej. Nadto umowy kontraktacji opiewającej na ponad 630.000 zł nie sposób uznać za czynność prawną dokonywaną zazwyczaj z osobami korzystającymi z usług przedsiębiorstwa, co wyklucza zastosowanie art. 97 k.c. Z ostrożności procesowej pozwana podniosła, że kara umowna jest nienależna, gdyż postanowienie stanowiące podstawę obciążenia karą, będące essentialia negotii umowy umieszczone zostało poza umową, w ogólnych warunkach stanowiących załącznik do umowy. Pozwana podkreśliła, że nie dostarczyła kukurydzy bowiem została pozbawiona prawa dysponowania przedmiotem umowy na skutek zajęcia komorniczego. Przyczyna zaniechania dostawy była także niesolidność kontrahentów pozwanej i kryzys, który należy uznać za siłę wyższą. Nadto, w ocenie pozwanej po stronie powódki nie wystąpiła szkoda. Powódka miała możliwość zakupu kukurydzy na rynku lub mogła wyznaczyć dłuższy termin na dostawę kukurydzy w sytuacji, gdy została poinformowana o jej zajęciu. Brak jest również związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanej a ewentualną szkodą, bowiem po stronie pozwanej nie doszło do zaniechania – przyczynę niedostarczenia towaru stanowiło zajęcie komornicze. Pozwana powołała się również na niemożliwość świadczenia i art. 622 k.c., podnosząc iż wykonała znaczną część zobowiązania – dokonała zasiewu i zbioru plonów, zaś przyczyną niedostarczenia kukurydzy było jej zajęcie. Nałożone na pozwaną obowiązki zastępcze w postaci dostawy zastępczej czy kary umownej są nieważne jako sprzeczne z ustawą. Pozwana wniosła również o zmiarkowanie kary umownej, wskazując iż zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, powódka nie poniosła żadnej szkody, a kara umowna jest rażąco wygórowana.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 czerwca 2012 r. w pomiędzy powódką (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. a pozwaną (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w C. zawarta została umowa kontraktacji zbóż nr (...). Umowa została zawarta w siedzibie pozwanej spółki, mieszczącej się wówczas w W.. W §1 ust. 1 zd. 1 umowy wskazano, że integralną częścią umowy są Ogólne Warunki Skupu i (...), Rzepaku, (...) Strączkowych i (...) Skupującego w aktualnej wersji. Na mocy powyższej umowy pozwana zobowiązała się do wytworzenia i dostarczenia 800 ton kukurydzy paszowej za cenę 196 euro za tonę (§1 ust. 2). Przy określeniu terminu dostawy wskazano „w opcji skupującego” (§3 ust. 1).

Umowa została opatrzona pieczęcią firmową pozwanej i podpisana przez R. G., który wskazywał że jest uprawniony do reprezentacji pozwanej. Nie okazywał pełnomocnictwa i nie wskazywał, aby konieczne było podpisanie umowy przez członków zarządu. Powódka nie weryfikowała jego umocowania.

Podpisany egzemplarz umowy został przesłany powódce. R. G. podpisał także oświadczenie własne przedsiębiorstw rolniczych na terenie UE dotyczące przestrzegania wymogów (...).

Dowód:

- umowa nr (...) k. 12

- dowód nadania k. 13-14

- oświadczenie k. 15

- zeznania świadka J. W. k. 150

- zeznania świadka P. P. k. 175

Zgodnie z §8 ust. 1 Ogólnych Warunków Skupu i (...), Rzepaku i (...) Strączkowych, obowiązujących od 30 stycznia 2012 r. w przypadku niewykonania umowy przez producenta/sprzedającego, lub w przypadku nienależytego wykonania umowy przez producenta/sprzedającego poprzez brak terminowej dostawy całości lub części towaru lub w wyniku odrzucenia towaru przez skupującego w trybie określonym w §4 ust. 1, naliczana jest kara umowna w wysokości 25% wartości umowy, której zapłata jest wymagalna z dniem następnym po upływie zgodnego z umową terminu dostawy. Zastrzeżona kara umowna nie wyłącza prawa skupującego do dochodzenia odszkodowania uzupełniającego na zasadach przewidzianych w Kodeksie cywilnym. W ust. 2 sprzedający oświadczył, iż otrzymał od skupującego aktualną na dzień zawarcia niniejszej umowy wersję Ogólnych Warunków Skupu i (...), Rzepaku, (...) Strączkowych i (...) skupującego, oraz że zapoznał się z treścią ww. Ogólnych Warunków i nie wnosi do nich żadnych zastrzeżeń.

Analogiczne postanowienie zawierały ogólne warunki, obowiązujące od dnia 1 czerwca 2012 r.

Dowód:

- ogólne warunki k. 26-30, 105-112

W dniu 27 czerwca 2012 r. strony zawarły umowę kontraktacji rzepaku nr (...), na mocy której powódka zobowiązała się wytworzyć i dostarczyć pozwanej 300 ton rzepaku do dnia 31 sierpnia 2012 r. Przy zawarciu umowy pozwaną reprezentował R. G.. Umowa została wykonana przez pozwaną i jej ważność nie była kwestionowana.

Dowód:

- umowa nr (...) k. 31

- faktury VAT k. 38-57

- zeznania świadka J. W. k. 150

- zeznania świadka P. P. k. 175

W dacie podpisania umów kontraktacji o numerach (...) i (...) jedynym członkiem zarządu pozwanej była G. G..

G. G. w pozwanej spółce nadzorowała prace księgowości i dokonywała rozliczeń. Na bieżąco przeglądała dokumenty przedstawiane przez księgową, w tym umowy i wystawione faktury. Weryfikowała i nadzorowała pracę R. G..

Okoliczności bezsporne, a nadto:

- zeznania świadka G. G. k. 176

W dniu 10 czerwca 2012 r. pozwana udzieliła pełnomocnictwa swojemu pracownikowi R. G.. Według §1 pełnomocnictwa udzielono mu nieograniczonego czasowo umocowania do prowadzenia w imieniu mocodawcy negocjacji dotyczących umów handlowych, dokonywania i przyjmowania płatności, jak również podpisywania, składania oraz przyjmowania wszelkiego rodzaju pism i korespondencji adresowanej do mocodawcy.

R. G. był jedynym pracownikiem pozwanej, który prowadził rozmowy z kontrahentami.

Dowód:

- pełnomocnictwo k. 113

- zeznania świadka G. G. k. 176

W dniu 16 lipca 2010 r. strony zawarły umowę sprzedaży rzepaku nr (...), na mocy której powódka zobowiązała się dostarczyć pozwanej 50 ton rzepaku. Przy zawarciu umowy pozwana reprezentował R. G.. Umowa została wykonana przez pozwaną i jej ważność nie była kwestionowana.

Dowód:

- umowa nr (...) k. 169

Pismem z dnia 16 sierpnia 2012 r. powódka wezwała pozwaną do realizacji kontraktu – umowy nr (...) do dnia 31 sierpnia 2012 r. Jednocześnie wskazując na okoliczności mogące utrudnić terminowe wywiązanie się z postanowień umowy powódka zaproponowała zawarcie aneksu przedłużającego termin realizacji umowy, załączając jego projekt do pisma i wskazując, że warunkiem skorzystania z propozycji jest dostarczenie podpisanego aneksu do 31 sierpnia 2012 r.

Na mocy aneksu nr (...) z dnia 27 czerwca 2012 r. termin realizacji zobowiązań pozwanej został ustalony na dzień 30 września 2012 r. Kolejny projekt, dotyczący aneksu nr (...) przewidywał termin realizacji zobowiązań „w opcji skupującego”. Aneksy zostały przesłane pozwanej, po czym opatrzone pieczęcią pozwanej i podpisane przez R. G.. Podpisane dokumenty wpłynęły do powódki odpowiednio w dniu 24 sierpnia 2012 r. i 28 listopada 2012 r.

Ponowne wezwanie do realizacji kontraktu powódka wystosowała do pozwanej w dniu 16 stycznia 2013 r. Termin realizacji umowy wyznaczono na 31 stycznia 2013 r.

Dowód:

- wezwanie z dnia 16.08.2012 r. k. 16

- dowód nadania k. 17-18

- aneks nr (...) z dnia 27.06.2012 r. k. 19

- dowód nadania k. 20-21

- aneks nr (...) z dnia 27.06.2012 r. k. 22

- dowód nadania k. 23-24

- wezwanie z dnia 16.01.2013 r. k. 25

W dniu 21 stycznia 2013 r. doszło do spotkania przedstawicieli stron. Pozwana reprezentowana była przez P. G., zaś powódka przez prokurenta P. P. i przedstawiciela handlowego J. W.. Poinformowano powódkę, że kukurydza na poczet kontraktu (...) została zajęta przez komornika. Przedstawiciel pozwanej zadeklarował, że spróbuje dokupić towar na wolnym rynku i w ten sposób pozwana wykona umowę. Nie kwestionował istnienia umocowania do zawarcia w imieniu pozwanej umowy nr (...).

Do zajęcia kukurydzy doszło w toku postępowania egzekucyjnego, prowadzonego z wniosku (...) spółki jawnej S. – S..

Dowód:

- notatka ze spotkania k. 32

- zajęcie wierzytelności k. 33, 115

- zawiadomienie o wszczęciu egzekucji k. 114

- zeznania świadka J. W. k. 150

- zeznania świadka P. P. k. 175

W piśmie z dnia 5 lutego 2013 r. powódka oświadczyła, że obciąża pozwaną spółkę karą umowną w wysokości 39.200 euro z tytułu całkowitego niewykonania umowy kontraktacji zbóż o nr (...). Powołała się na §8 Ogólnych Warunków Skupu i (...), Rzepaku i (...) Strączkowych i fakt, że powódka nie zrealizowała umowy do dnia 31 stycznia 2013 r.

W odpowiedzi pozwana odmówiła zapłaty kary umownej wskazując, że zarząd pozwanej spółki nie zawierał umowy kontraktacji zbóż i nie może uznać odpowiedzialności z tytułu jej rzekomego niewykonania.

Dowód:

- pismo z dnia 5.02.2013 r. k. 34

- dowód nadania k. 35-36

- pismo z dnia 8.02.2013 r. k. 37

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w części.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie ustalony został na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony, w tym umowy nr (...) wraz z aneksami i korespondencji stron. Żadna ze stron nie kwestionowała powyższych dokumentów, zaś sąd również nie powziął wątpliwości co do autentyczności. Sąd oparł się również na zeznaniach świadków J. W., P. P. i G. G.. Za wiarygodne uznał Sąd zeznania świadków J. W. i P. P., jako że korespondowały ze sobą w zakresie okoliczności dotyczących zawarcia umowy nr (...), wzajemnych relacji stron po zawarciu umowy i przebiegu spotkania stron w styczniu 2013 r. Świadkowie byli także zgodni co do przekonania o umocowaniu R. G. do zawierania umów w imieniu pozwanej. W ograniczonym zakresie Sąd za wiarygodne uznał natomiast zeznania świadka G. G.. Twierdzenia świadka dotyczące braku wiedzy o podpisaniu umowy nr (...) przez R. G. pozostają w sprzeczności z pozostałym materiałem dowodowym, w tym także z dalszymi zeznaniami tego świadka dotyczącymi nadzoru nad rozliczeniami pozwanej spółki i operacjami księgowymi.

Sąd oddalił wniosek dowodowy pozwanej o zobowiązanie powódki do złożenia dokumentów księgowych dotyczących zakupu kukurydzy po wyższej cenie wskutek niewykonania zobowiązania. Zgromadzony materiał dowodowy, w tym dowody naprowadzone przez powódkę, nie dawały podstaw do przyjęcia że powódka dokonała zakupu kukurydzy w związku z zaniechaniem realizacji umowy nr (...) przez pozwaną. Powódka wskazywała co prawda na powyższą okoliczność, jednak świadek P. P. podał, że powódka z uwagi na małą ilość kukurydzy na rynku nabywała pszenżyto. W tej sytuacji bezprzedmiotowe było przeprowadzanie weryfikacji dokumentacji księgowej powódki, skoro już powołane przez nią dowody nie dają podstaw do poczynienia ustaleń zgodnych z jej twierdzeniami. Wniosek pozwanej był nadto spóźniony w świetle art. 207 §6 k.p.c.

Sąd pominął dowód z przesłuchanie stron zgłoszony w sprzeciwie, gdyż prezes zarządu pozwanej mimo wezwania (na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2014 r.) nie stawiał się w dniu 2 lipca 2014 r.

Sąd uznał, że strony łączyła umowa kontraktacji, uregulowana w art. 613 i nast. k.c. W niniejszym postępowaniu powódka dochodzi jednak zapłaty kary umownej, jako podstawę jej naliczenia wskazując §8 Ogólnych Warunków Skupu i (...) za Dostawy Z., Rzepaku i (...) Strączkowych. Warunki te, zgodnie z §1 ust. 1 umowy nr (...), stanowiły je integralną część. Powyższe skutkuje koniecznością odniesienia się do art. 483 i 484 k.c.

Zgodnie z treścią art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). W

orzecznictwie wskazuje się, że kara umowna jest cywilnoprawną sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Pełni ona funkcję zarówno represyjną, jak i kompensacyjną, stanowiąc surogat odszkodowania. Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się w pełni z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 k.c.). Zastrzeżenie kary umownej powoduje modyfikację ogólnych reguł odpowiedzialności w tym sensie, że dla zaistnienia obowiązku zapłaty kary umownej niezbędne jest łączne wystąpienie tylko dwóch przesłanek pozytywnych. Pierwszą z nich jest istnienie skutecznego postanowienia umownego, z którego wynika obowiązek świadczenia kary umownej, drugą – niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania lub obowiązku, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (tak też Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna, red. A. Rzetecka – Gil, Lex/el. 2011 i cytowana tam literatura; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2005r., sygn. II CK 420/04, Lex nr 301769; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005r., sygn. V CK 869/04, Lex nr 150649).

Przechodząc do merytorycznej oceny zasadności powództwa w pierwszej kolejności należy odnieść się jednak do podniesionego przez pozwaną zarzutu braku legitymacji procesowej biernej i zarzutów dotyczących podpisania umowy nr (...) przez osobę nieumocowaną do reprezentacji powódki. Sąd przyjął, że - wbrew zarzutom pozwanej - strony zawarły umowę kontraktacji, której przedmiotem było dostarczenie kukurydzy w ilości 800 ton za cenę 196 euro za tonę, czyli na warunkach, jakie wskazano w umowie nr (...) z dnia 26 czerwca 2012 r.

Powódka dla uzasadnienia stanowiska, że umowa jest ważna i została zawarta przez uprawnioną osobę, powoływała się na treść art. 97 k.c. i fakt, że umowa została zawarta w ówczesnej siedzibie pozwanej w W., gdzie oprócz sekretarki przebywał jedynie R. G., nie negujący istnienia umocowania do reprezentacji pozwanej. Zgodnie z powołanym przepisem osobę czynną w lokalu przedsiębiorstwa przeznaczonym do obsługi publiczności poczytuje się w razie wątpliwości za umocowaną do dokonywania czynności prawnych, które zazwyczaj bywają dokonywane z osobami korzystającymi z usług tego przedsiębiorstwa. Zauważyć jednak trzeba, abstrahując od pozostałych przesłanek przewidzianych w tym przepisie, że w rozpoznawanej sprawie jedynie podpis R. G. złożony został w biurze spółki, zaś zawarcie umowy nastąpiło dopiero po podpisaniu jej w późniejszym czasie i w innym miejscu przez reprezentanta powódki i przesłaniu podpisanego egzemplarza pozwanej.

Niezależnie jednak od tego, czy w sprawie ma zastosowanie art. 97 k.c. Sąd uznał, że okoliczności sprawy i przeprowadzone dowody dają podstawy do uznania, że R. G., choć w czasie zawierania umowy nie był członkiem zarządu, w istocie był umocowany do jej zawarcia w imieniu spółki (...). Do takiego wniosku doprowadziły Sąd dowody w postaci zawartej również w dniu 27 czerwca 2012 r. umowy kontraktacji rzepaku nr (...) oraz umowy sprzedaży rzepaku z dnia 16 lipca 2010 r. (k. 169-170). Obydwie powołane umowy zostały podpisane przez R. G., nie były kwestionowane przez stronę pozwaną i zostały w całości wykonane. Powyższe okoliczności potwierdziła w swych zeznaniach G. G.. Ponadto powódka przedłożyła 10 faktur wystawionych przez pozwaną, wraz z rozliczeniami, a które wystawione zostały w związku z realizacją umowy nr (...). Wówczas zaś pozwana nie podważała tego, że umowa została zawarta przez umocowaną należycie osobę i przystąpiła do jej wykonania, mimo że zakres uprawnień R. G. był tożsamy z tym, jaki przysługiwał mu w momencie zawarcia kwestionowanej umowy.

Sąd miał na uwadze również fakt, że sam R. G., który złożył podpis pod kwestionowaną umową, nie potrafił wyjaśnić, z jakich przyczyn G. G., umocowana w momencie podpisywania umowy do jednoosobowej reprezentacji pozwanej, nie podpisała tej umowy. Wskazał jedynie, że był przekonany, iż umowa zostanie podpisana przez zarząd pozwanej i zrealizowana. Podkreślenia przy tym wymaga, że wskazane powyżej umowy także nie zostały podpisane przez członków zarządu pozwanej, a mimo to zostały wykonane i uznane przez pozwaną za ważne. Niewiarygodne są, zdaniem sądu, twierdzenia świadka G. G. dotyczące braku wiedzy o zawarciu umowy i woli w tym zakresie w sytuacji, gdy R. G. jest małżonkiem świadka, a nadto jak wskazała świadek – podejmowane przez niego czynności były nadzorowane.

Z zeznań J. W. wynikało nadto, że w czasie podpisywania umowy przez R. G. nie powoływał on się na to, że umowa ma zostać jeszcze podpisana przez inną osobę. To zaś przeczy tezie postulowanej przez pozwaną, jakoby pozwana umocowała R. G. jedynie do prowadzenia rozmów z kontrahentami. Świadek G. G. przyznała bowiem,

że nikt poza R. G. nie zajmował się faktycznie negocjowaniem umów, ani ich zawieraniem. Wzięto również pod uwagę fakt, że w wystawianych przez pozwaną fakturach, które zostały dołączone do pozwu przez stronę powodową, wskazywano numery umowy, do których się odnoszą, a mianowicie. (...). W sytuacji zatem, gdy świadek G. G., jak sama stwierdziła, zajmowała się księgowością, nie mogła nie zauważyć tego, że w fakturze powoływano się na taką umowę. W konsekwencji nie sposób zatem wyjaśnić, z jakich względów nie podjęto kroków zmierzających bądź do złożenia podpisu pod tymi analizowanymi umowami przez osoby uprawnione do reprezentacji, zgodnie ze sposobem reprezentacji ujawnionym w Krajowym Rejestrze Sądowym. Niemniej, jednak wykluczyć należy sytuację, że przyczyną takiego stanu rzeczy był brak woli pozwanej do zaciągania zobowiązań, skoro w pozostałych przypadkach (poza tym dotyczącym umowy nr (...)) uznawała umowy za zawarte skutecznie i powielala przynajmniej kilkakrotnie praktykowany sposób ich zawierania.

Mając zatem na uwadze te wszystkie twierdzenia, jak również brzmienie art. 231 k.p.c. Sąd uznał, że umowa kontraktacji kukurydzy o nr (...) została skutecznie zawarta. Powołany przepis stanowi, że sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne). Z wykazanego faktu braku informacji ze strony R. G. o konieczności podpisania umowy przez inne osoby, jak również wykonania przez pozwaną innych umów podpisywanych wyłącznie przez tą osobę wyprowadzić należy wniosek, że faktycznie R. G. został umocowany do reprezentacji powódki i zawierania w jej imieniu umów. Czynności te objęte zostały zakresem udzielonego pełnomocnictwa, mimo że nie wyrażono tego wprost w formie pisemnej.

Sąd uznał też, że dopuszczalne było zastrzeżenie kary umownej w Ogólnych Warunkach Skupu i (...) za Dostawy Z., Rzepaku i (...) Strączkowych. Warunki te zostały bowiem inkorporowane do samej umowy w sposób wyraźny. W §1 ust. 1 i 2 umowy mowa jest bowiem o zgodzie na stosowanie tych warunków, jak i brak zastrzeżeń co do ich treści stron, które podpisały umowę. Ponadto w doktrynie przyjmuje się, wbrew twierdzeniom pozwanej, że kara umowna może zostać zastrzeżona we wzorcu umowy. Pojęcie „umowa” z art. 483 § 1 k.c. użyte zostało bowiem w znaczeniu technicznoprawnym i powinno być rozumiane jako zgodne oświadczenia woli stron co do powstania obowiązku świadczenia kary umownej. Wola stron może być natomiast wyrażona zarówno w umowie kreującej zobowiązanie główne, w późniejszym porozumieniu, jak również we wzorcu umowy (tak też Przemysław Drapała [w:] System Prawa Prywatnego Prawo zobowiązań – część ogólna, red. E. Łętowska, tom 5, 2. wydanie, C.H. Beck, Warszawa 2013, str.1143).

Nie ma również podstaw do uznania, tak jak chciała tego pozwana, że w sprawie doszło do sytuacji, w której świadczenie pozwanej stało się niemożliwe z przyczyn, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności. W tym zakresie pozwana powoływała się na art. 622 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli wskutek okoliczności, za które żadna ze stron odpowiedzialności nie ponosi, producent nie może dostarczyć przedmiotu kontraktacji, obowiązany jest on tylko do zwrotu pobranych zaliczek i kredytów bankowych.

Jako okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności wskazuje się siłę wyższą, niekorzystne warunki atmosferyczne czy zjawiska pogodowe (powódź, susza), plagi czy działania wojenne. Pozwana dla usprawiedliwienia braku wykonywania zobowiązania wskazała fakt zajęcia kukurydzy przez komornika. Wprawdzie nie dołączono ostatecznie dokumentu, który by potwierdzał ten fakt, aczkolwiek wynika on z zeznań świadka G. G., a pośrednio można wyprowadzić taki wniosek z dokumentu w postaci zajęcia wierzytelności powodowej spółki wobec pozwanej spółki z dnia 9 listopada 2012 r., który został dołączony do pozwu. Niezależnie jednak od tego czy powoływane przez pozwaną zdarzenie miało miejsce, Sąd uznał, że nie należy ono do zdarzeń, które są całkowicie niezależne od pozwanej. Takie sytuacje jak zajęcie towarów u dłużnika należy kwalifikować jako zdarzenia, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. Są one bowiem czynnością podejmowaną przez organ egzekucyjny w związku z brakiem dobrowolnej realizacji świadczenia przez dłużnika. Z całą pewnością nie można kwalifikować zatem zajęcia rzeczy jako zdarzenia, które zrównuje się ze zdarzeniem związanym z działaniem siły wyższej, którego nie można przewidzieć i w żaden sposób uniknąć. Z powyższych względów nie mógł mieć w sprawie zastosowania art. 622 k.c.

Słusznie podnosiła strona sama pozwana, że sam fakt zastrzeżenia kary umownej nie oznacza, że pozwana nie może uwolnić się od jej zapłaty tej kary, jeśli wykaże że do niewykonania zobowiązania doszło do przyczyn, za które nie ponosi odpowiedzialności. Jednak jak już wcześniej wskazano gdyby nawet przyjąć, że przyczyną niewykonania umowy było zajęcie towarów przez komornika, to ta przyczyna leży po stronie pozwanej. Fakt zajęcia komorniczego nie stanowi wystarczającej przesłanki dla uznania, że do niewykonania zobowiązania doszło z przyczyn, za które spółka (...) nie ponosi odpowiedzialności. Podnosząc powołany zarzut pozwana nie zwolniła się zatem od odpowiedzialności za zapłatę kary umownej. Nie zdołała obalić domniemania, zgodnie z którym niewykonanie zobowiązania nastąpiło z przyczyn, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność.

Nie uczyniła tego również pozwana podnosząc zarzut braku szkody po stronie powodowej w związku z niewykonaniem zobowiązania przez pozwaną. Możliwość dochodzenia kary umownej nie jest bowiem uzależniona od wystąpienia szkody związanej z nienależytym wykonaniem zobowiązania. Zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nie zwalnia dłużnika z obowiązku jej zapłaty nawet w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody (tak też uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna z dnia 6 listopada 2003 r., sygn. III CZP 61/03, opubl. w OSNC 2004/5/69). Brak szkody może co najwyżej stanowić przesłankę do miarkowania kary umownej, o czym mowa będzie w dalszej części uzasadnienia. Podkreślenia zatem w tym miejscu wymaga fakt, że wierzyciel, dla którego zastrzeżona została kara umowna, nie ma obowiązku wykazywać faktu poniesienia szkody oraz że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania nastąpiło na skutek okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. Dla realizacji przysługującego mu roszczenia o zapłatę kary umownej musi jednak wykazać istnienie i treść zobowiązania łączącego go z dłużnikiem, a także fakt niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Powołane okoliczności zostały przez powódkę wykazane, stąd podnoszony przez pozwaną zarzut braku szkody czy też związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanej a ewentualną szkodą pozostają bez wpływu na zakres odpowiedzialności pozwanej. Ostatecznie zatem Sąd doszedł zatem do przekonania, że zawarta skutecznie przez strony umowa i postanowienia ogólnych warunków umów, odesłanie do których zawierała, stanowiły co do zasady podstawę do obciążenia pozwanej karą umowną w związku z faktem, iż nie wykonała ona umowy kontraktacji kukurydzy z dnia 27 czerwca 2012 r.

Sąd uznał jednak za zasadny zarzut rażącego wygórowania kary umownej i z tych względów dokonał miarkowania kary umownej zgodnie z wnioskiem strony pozwanej. Wniosek ten znajdował uzasadnienie w treści art. 484 § 2 k.c., który dopuszcza możliwość zmiarkowania kary umownej gdy zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane lub gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. Sąd nie podzielił stanowiska pozwanej, jakoby wykonała ona umowę w znacznym stopniu. Podawane przez nią czynności są czynnościami zmierzającymi do wykonania umowy, wytworzenia przedmiotu umowy. Nie ulega jednak wątpliwości fakt, że pozwana nie dostarczyła powódce w wykonaniu umowy nr (...) żadnej ilości kukurydzy, stąd umowa nie została wykonana w całości.

Sąd uznał jednak, że zastrzeżona w §8 Ogólnych Warunków Skupu i (...) za Dostawy Z., Rzepaku i (...) Strączkowych kara umowna jawi się w okolicznościach niniejszej sprawy jako rażąco wygórowana.

W orzecnictwie wskazuje się, że za rażąco wygórowaną można uznać karę umowną m. in. w sytuacji gdy zachodzi rażąca dysproporcja pomiędzy jej wysokością a wysokością szkody (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2006 r., sygn. I CSK 259/06, Lex nr 398369; wyrok SN z dnia 16 stycznia 2009 r., sygn. III CSK 198/08, Lex nr 523684; wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2006 r., sygn. V CSK 34/06, Lex nr 195426; wyrok SN z dnia 21 czerwca 2002 r., sygn. V CKN 1075/00, Lex nr 566024). Możliwość dochodzenia kary umownej nie jest wprawdzie uzależniona od wystąpienia szkody związanej z nienależytym wykonaniem zobowiązania, jednakże ocena zaistniałej z tego powodu szkody może mieć wpływ na ograniczenie wysokości dochodzonej kary umownej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 r., sygn. V CSK 34/06, LEX nr 195426). Jednym z kryteriów, w oparciu o które dokonuje się oceny wysokości kary umownej, jest ustalenie stosunku pomiędzy wartością kary umownej a wartością całego zobowiązania głównego, a także stosunek, w jakim do siebie pozostają dochodzona kara umowna i spełnione z opóźnieniem świadczenie dłużnika (tak też Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna, red. A. Rzetecka – Gil, System Informacji Prawnej Lex/el. 2011).

Sąd miał zatem na uwadze stosunek kary umownej do wysokości wynagrodzenia, który w samej umowie określony został na 25%, ale także samą wartość zobowiązania rzutująca na ostateczną wysokość kary umownej. Inaczej bowiem należy ocenić ten stosunek gdy wysokość wynagrodzenia jest niewielka, wartość samej usługi nie jest znaczna, a inaczej - jak miało to miejsce w niniejszej sprawie, kiedy ¼ ustalonego przez strony wynagrodzenia wynosi 39.200 euro. Biorąc zatem uwagę nie tylko stosunek pomiędzy tymi wartościami, ale także globalną wysokość kary umownej zasadne jest uznanie, że kara ta jest rażąco wygórowana. Wprawdzie nie można podzielić zarzutu strony pozwanej, że brak szkody po stronie powodowej wyklucza możliwość zasądzenia tej kary, gdyż przysługuje ona niezależnie od tego czy szkoda wystąpiła czy nie. Jednak wysokość tej szkody mogłaby mieć wpływ na ustalenie wysokości tej kary. W rozpatrywanej sprawie Sąd nie dysponował danymi, które pozwalałyby ustalić wysokość tej szkody. Na uwadze miał w tym zakresie sprzeczne twierdzenia strony powodowej, która wskazywała, że w związku z niewykonaniem umowy przez pozwaną zmuszona była zakupić kukurydze po wyższej cenie. Na dalszym etapie postępowania, podczas składania zeznań przez świadka P. P. okazało się natomiast, że faktycznie nie dokonywano zakupu kukurydzy, a jedynie innych zbóż - pszenżyta. Wprawdzie nie wykluczało to możliwości zasądzenia kary umownej, jednak uniemożliwiało zaakceptowanie twierdzeń powódki dotyczących wysokości szkody jaką miała ponieść. W konsekwencji również brak wykazania wysokości szkody miał również wpływ na zmiarkowanie kary umownej.

Przy miarkowaniu kary umownej Sąd miał również na uwadze fakt, że zajęcie kukurydzy należało do przyczyn, które leżą po stronie dłużnika i za które on ponosi odpowiedzialność. Niemniej, przy ocenie stopnia winy Sąd uwzględnił również fakt, że przyczyna ta obiektywnie uniemożliwiała wykonanie zobowiązania pozwanemu. Mimo, że wina ta leży niewątpliwie po stronie pozwanej i w tym wypadku wyraża się w braku staranności w prowadzeniu własnych spraw, wola wykonania umowy, poinformowanie o powyższym fakcie powódki i podjęcie rozmów nie mogą pozostać wpływu na ocenę postępowania pozwanej. Inaczej bowiem ocenić należy sytuację, w której dłużnik świadomie, mając możliwość realizacji zobowiązania nie czyni nic, by to zobowiązanie wykonać, a inaczej gdy mimo gotowości w tym zakresie z określonych przyczyn tego zobowiązania wykonać nie może. Nie zmienia zasadności powyższego stanowiska fakt, że przyczyny te, a w tym wypadku zajęcie kukurydzy, były zależne od pozwanej.

Mając na uwadze te wszystkie okoliczności Sąd uznał, że kara jakiej może żądać powódka od pozwanej nie powinna przekraczać 20.000 euro i taką kwotę Sąd zasądził na rzecz powódki.

Podstawę rozstrzygnięcia w zakresie odsetek stanowił art. 481 § 1 k.c. Sąd przyznał odsetki zasądzonej kwoty od dnia 1 lutego 2013 r., zgodnie z żądaniem pozwu. Pozwana zobowiązana była wykonać umowę do dnia 31 stycznia 2013 r., więc dnia następnego po wyznaczonym terminie pozostawała w opóźnieniu w wykonaniu zobowiązania.

W pozostałym zakresie, ponad kwotę 20.000 euro z odsetkami ustawowymi, powództwo podlegało oddaleniu.

W punkcie III, na podstawie art. 100 k.p.c., Sąd orzekł o kosztach procesu. Zgodnie z powołaną regulacją w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Powódka wygrała proces w 51% (20.000 euro z kwoty 39.200 euro), zatem powstałe w niniejszym postępowaniu koszty powinny ją obciążyć w 49%. Powódka poniosła koszty w wysokości 11.765 zł, na które składa się 8.148 zł tytułem opłaty od pozwu (k. 65, 73), 17 zł opłaty od pełnomocnictwa (k. 11) oraz 3.600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (ustalone na podstawie §6 pkt 6 w zw. z § 2 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, t. jedn. Dz. U. 2013 rok, poz.490). Pozwana poniosła koszty w wysokości 3.617 zł, na które składa się opłata skarbową od pełnomocnictwa (k. 90) oraz 3.600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (ustalone jak wyżej). Suma kosztów postępowania poniesionych przez strony wynosi zatem 15.382 zł. 51% z tej kwoty to 7.844,82 zł i taką kwotę winna ponieść pozwana w związku z prowadzeniem niniejszego procesu. Uwzględniając jednak okoliczność, że do tej pory pozwana wydatkowała już kwotę 3.617 zł, zasądzeniu na rzecz powódki podlega kwota 4.228 zł (7.844,82 zł – 3.617 zł).